

ROKONSÁG TÉLI ÁGON

(GOMBROWICZ-SZEMINÁRIUM)

Regény, V.

BRASNYÓ ISTVÁN

Orgovány viszont abból tartotta fönn magát, hogy igyekezett minduntalan jó színben tűnni föl, megingathatatlanul Ártatlannak, többé-kevésbé Művésznek látszani; ha Adyt szavalt, egészen annak látszott, vagy ha García Lorcát, akkor még inkább annak, García Lorca pedig divatban volt: valahogy mindig akad egy Költő, aki egyszer csak divatba jön, messze a Hazájától, ahol a nyelve hihetetlen, hogy mennyire idegen, és azután a szíve, a hanghordozása; de marad egy-két évig még divatos, s végül fuccs az egésznek. Tart azonban tovább a Torreádorsirató: Délután öt óra volt.

Mily mértékben képes beakadni a Mérleg Nyelve! Mert innentől aztán a szocializmus Virágkora következik, és ez a Szocializmus a Lehető szocializmusok lehető Legjobbika, vagyis halálra ítélt tákolmány, amelyet a Diktatúra testesít meg és Tart Fönn, miként a Világ valamennyi szocializmusát; az Emberiség példátlanul Ostoba: képtelen Megérteni, hogy Mindez az Érdekében történik – ezt még Lukács György állapította meg, és kár, hogy az emberiség nem csupán Gondolatban létezik, mint valami gondolati Főnév, mert akkor kapható lenne talán arra, hogy Megértse, így azonban csupa rakoncátlanság és Turpisság, tolvaj és Harácsoló vezetők irányítása alá vetve; a leghelyesebb menten csatlakozni hozzájuk vagy Hívükké szegődni. Hogy mennyire Mellékszereplő volt itt Orgovány! És Karácsony Karácsonyfa is csak lelkes epizodista, akit Eszmei Körvadászaton hajtottak föl.

Úgyhogy a Rendszeres, évi elnöki meg pártbizottsági Körvadászatok mellett gyakorta szerét Ejtették egy-egy ideológiai Körvadászatnak is, ahol az Ideológiai Össztűz egy kiszemelt egyénre összpontosult, akit a

Körvadászat részvevői különben kiválóan ismertek, ám az épületes Cél érdekében képesek voltak könnyedén túltenni magukat holmi ismeret-ségen, vagyis Elhatárolódni a Devianstól, s az ettől kezdve majd találja föl, vagy Tisztázza magát, kezdjen, amihez akar, Kárhozzon el – hiszen úgyis csak az a Fontos, hogy egy-egy Körvadászat Ideológiai Hajtói megmaradjanak, a Vadász végeredményben Eszmei Magaslesen ül; és esetleg Onnan lefordulni! Az csak olyan Robajjal mehetne végbe, mintha Meteor Hasítana a Világ légkörébe! – akárki így gondolhatta volna Akkor.

Orgovány azonban, híján a Szilárd jellemnek, de még az ingatag Politikai Nézeteknek is, sohasem került az Ideológia Fegyvertárának terítésébe, inkább talán Nőkre Ácsingózott volna; Öreg Tyúkokra vagy mit tudni, Kikre: hogy egyet közülük egy ízben Megtapizott, ennek járta Híre, de hát ezt is Nők mesélték, akiken még nehezebb lett volna eligazodni, mint magán Orgoványon; akárki belefáradt volna már abba is, hogy hallgassa.

– Szaloncipőt akart magának Csináltatni egy Suszterműhelyben – jegyezte meg egyszer róla valaki a Táblás Házhoz közeli kocsmában, miközben egy zöld sörösüveg száján kukucskált befelé. Ez egy Szakszervezeti Ember volt, és nem tudom, miért beszélt épp Orgoványról, amikor józan Megítélés szerint is a Szakszervezetről kellett volna beszélnie, engem jobban Érdekelte volna a Szakszervezet Élete.

– Azt sem tudom, mi a Szaloncipő – mondtam, talán hogy így tereljem a Szakszervezetre a Szót.

– Ő sem tudta, ahogy én sem tudom, de még a cipész sem Tudta, úgylátszóan nem is lett semmi sem a Cipőből. Mit gondoltok – tette még hozzá –, vajon ki fizette volna ki azt a cipőt, ha Történetesen lesz Belőle valami?

– Talán én – mondtam –, talán valaki más, vagy esetleg a gyártó költségére ment volna. Minden föltételezhető.

Ezen nem is sokat törtük a fejünket, mert a Szakszervezeti váratlanul csakugyan a Szakszervezetieket kezdte Áztatni, Szidni, Szapulni, végül már szinte engem is Belerángatott, pedig én csak Helyeseltem, fogalmam sem volt ugyanis arról, hogy mi a Szakszervezet – azzal voltam, hogy afféle Emlékgyülekezete lehet a régi, Bérharcos munkásmozgalmi időknek a Fejlett, század eleji Kapitalizmus korából, amikor még itt Helyben is Világszínvonalon folytak a dolgok. Hogy a Szakszervezet mást sem Tesz, minthogy szakadatlanul erre a jeles Korra emlékezik, amikor még ezen az Égaljon is Érdemes volt élni, ahogy az idő Halad-

tával egyre kevésbé lesz az, és hogy ezt az Emléket, mint Okot a reménykedésre, valamilyen Társulásnak egyszerűen illik fönntartani.

És ezekre a Régi Időkre gondolva hogyan lettem volna érzélgős! És Orgoványra gondolva is, aki szintén Érzélgős volt, akár mikor Kapható arra, hogy Krokodilkönnyeket hullasson, mint valami vérbeli Színész, pedig nem volt az, inkább Érzelmesség hatotta át a lelke mélyéig, akár mikor képes volt Elérzékenyedni önmaga fölött: Egyszemélyes Világban élt, amelyben rajta kívül másnak nemigen jutott lényegesnek tűnő szerep, s ezzel az igazságtalan elképzeléssel szállta meg a világot, mint valami Nyomasztó Teher. Abban volt Művész, hogy Kétségesnek mutatta magát, pedig Ellenkezőleg: a Világ volt az.

És akkor a lába között az örökös Jövés-Menésben elvékonyodott a Nadrágja Szövede; ha a lábát ültében keresztbe vetette, látszott is, milyen finomra és Áttetszőre kopott, s Ilyenkor az is kitűnt, hogy Hamarosan nadrág nélkül fog maradni, és erre valami Megoldást kellett volna találnia, ám ez jószerével Kivihetetlennek tűnt, nem volt Reális Alapja. Előfordul ilyesmi is. Van ilyen.

Kis zakó és Kis nadrág kellett volna neki, Kicsi mellény, Miegyéb: csak ha így Darabonként vette szemügyre az ember, tűnt fel, mennyire Filigrán Alkat, Karácsony Karácsonyfa csakugyan öles Termetű volt hozzá képest, Karja, mint Orgovány Lába, csak nem annyira Szőrös, és a Lelke is Nagy volt, szemben Orgoványéval, akinek a Lelke is Kicsi volt, egyáltalán, mindene Miniatúr – De hát ez egy Hétköznapi Szélhámos, állapította meg róla még időben Aknamezei, ennek csak a pusztá Legendája van, ami épp most kezd Széjjelfesleni, viselés közben, méghozzá a Testén: Úgyhogy ez volt a helyzet a Máság Legendájával, illetve mondhatnánk ezt most akár az Egyformaság Felülkerekedésének is. Eddig tartott, innentől tovább már nem tudott tartani, elvékonyodott a Sima Modora, egyszeriben igen Követelőző lett, durva, goromba, rapacsos és göcsörtös, s végül nem volt belépése sem a Táblás Házba. Ez volt a Táblás Ház leglátványosabbik diadala: Orgoványt a Portás, miközben mellettem igyekezett bejutni, karon ragadta, és kituszkolta a bejárati Ajtón. Belülről búcsút intettem neki, ám azt is tudtam, nem fogja megállni, hogy a Hátsó Bejáraton be ne hatoljon. Csakhogy ez már nem Ugyanaz volt, mint régen, tegnap meg azelőtt.

De Kicsi Pantalló nélkül néznie a Tél elébe – Jaj, ez valami borzasztónak látszott, ilyesmi még a Szakszervezeti Nagyfejencet is próbára tette volna, biztos kitette volna Bizonyos Megpróbáltatásoknak – habár azt Hámoztam ki a szavaiból, hogy ez a Szakszervezet igen Elit Helynek

számított, nem csupán a városban, a tartományban, hanem szinte Világviszonylatban is: a Bérharc, amibe a szakszervezet beleárthatta volna magát, évtizedek óta szünetelt, Sztrájkjoga senkinek sem volt, ezzel szemben minden alkalmazott kötelezően tagja volt a Szakszervezetnek, tagsági díjat fizetett, amit a Fizetéséből levontak, és a szakszervezetieknek igazság szerint tilos volt bármivel is Törődniük, ezért kapták a fizetésüket, ez afféle funkció volt, Kiemelt hely, kiemelkedően Gyöngébb Képességű elvtársaknak.

Tito, mivel maga is egykor terepi szakszervezeti funkcionárius volt, nem feledkezett meg a Szakszervezetről, a kommunista párt fiókügynökségévé emelte, amelynek inkább a munkások felügyelése volt a célja, Gondoskodás címén, mintha bárki is Képtelen lett volna magáról gondoskodni. Inkább a Szakszervezet alkalmazottai Tüntek ilyenek, de ezekre senki sem figyelt, miközben szabad óráikban csak írták a hosszú, egymáshoz kötözött farkú frázisokat, amelyek valamiféle szöveggé álltak össze, s végül ezeket olvasták fel egymásnak Zárt Körű értekezleteiken, s a fülnek tetszetősebb részeket az Újságok is idézték.

Ám ugyan ki a fenének szerzett volna Pantallót a Szakszervezet? – Orgoványnak biztosan nem, mert ő nem is Dolgozott, úgyhogy Tagsági Díjat sem fizetett: magyarán, Orgoványból semmi Haszna sem volt a Szakszervezetnek, Orgoványból senkinek sem volt semmi Haszna, lényét úgy lehetne megközelítő pontossággal leírni, hogy Kötetlen Életet Él. S ez mindenképpen Tekintélyt Parancsoló pálya. A Szakszervezet mindenképpen kitérhetett volna a Megvitatására, de nem tért ki.

– Lelket kellene önteni bele – mondta egyszer a szakszervezeti Nagyfejenc, mármint hogy Orgoványba, mármint hogy lelket.

– Inkább fél üveg Pálinkát, mert azon kevesek közé tartozik, akik még ennyivel is beérik – tettem ezt a Hasznos megállapítást.

Ez azonban már olyan lehetett Orgovány számára, mintha Vízükörből beszéltem volna, mert én mégiscsak belül voltam az Üvegajtón, valahol az Üvegajtó meg a Lengőajtó között, és már csak Várom kellett az Időt, hogy majd Beljebb és Beljebb jutok, Följebb és Följebb a Lépcsőn; nem ez lesz a számomra a Pokol Tornáca, és magam is kivetkőzöm abból a Látszataból, hogy Ottfeledtek a Pokol Tornácán, és nem engednek tovább a Purgatóriumnál, hanem igenis, Párttitkárok szeme elé kerülök, akik látomra nem Bődülnek el a Meglepetéstől, éppen csak Zárkóztatabbak lesznek kicsit, hogy azért Megérezsem, ki a Mozgatója az itteni Égi Gépezetnek, úgy valahogy, hogy már a láttukra is Megilletődjek – és Kezdem el Értékelni a Tudásukat, hogy ők ezt Mennyire Értik; ez a

figyelemre méltó és szerteágazó Értelmem, hogy ne mondjam, már-már Szakértelem! Adtam neki negyed Századot, hogy rájöjjen a Nyitjára, ám ennek nem volt Nyitja (negyed Évszázad nem nagy Idő a Purgatóriumban), ám amikor sokára kirántották Alóluk a pokrócot, egyből láttam a Dolog Nyitját is, miszerint Jóval Előbb kellett volna! Pofájába Mászni a sok páváskodó Rémalaknak! Szűköltek összevissza, és csak egy Elképzelés maradt a számukra, utolsó Fogódzónak: hogy voltaképpen Magyarak.

A sok Magyar sebesen Szellemi Szekértábort rögtönzött, s várta, Várta az Ellenséges Rohamot, amely sehogyan sem bontakozott ki; elmaradt az Eszmei Tatárjárás, Üres volt az Eszme, amellyel Könyvtárakat töltöttek meg, Ürítettek Tele.

Ó, csak az a sok Olvasmány! És mennyi sok Olvasmányélmény! Bizonyára rengetegen voltak itt, akik ezen Edzették a távolba látó Elméjüket, hogy Működtessék az Eszme mindenkori Nagyüzemét: csakhogy egyszerre Semmi, és ha legalább Orgovány rázná az Üvegajtó Kilincset . . .

Csakhogy ekkor itt még nemigen voltak Öntudatos Magyarak, olykor egy fia Magyar sok, annyi sem akadt, voltak ugyan néhányan szocialista Internacionalisták, inkább régi Vágású és Kopott alakok, Orgoványnak afféle Ellentétei, kétségtelen Ellenlábasai, de a legtöbb volt a Jugoszláv hiten levő, egy részüknek a nemzetisége is Jugoszláv, Jugoszláv Kommunista és Marxista, azzal, hogy még közelről sem fogalmazódott meg véglegesen, hogy mi a Jugoszlávság, mi a Kommunizmus és e kettő mellé még a Marxizmus. (A Marxista kiértékelés még folyamatban volt.)

És én itt, Ebek hitén! (Most már Orgovány nélkül.) Szovjetbarátok, Ruszofilek meg mindenféle elképzelhető kelet-közép-európai Szerzet között! Mindvégig azt érezni, hogy nem illek bele az Összképbe, hiányzik hozzá a Partizán profilom, a kommunista Arcélem, vagy mit tudni, Micsodám.

Ilyen Rágós Szavakkal teli Szájjal, csupa Nyelvi Mócsing vagy Rágógumi, amit megszólalva Produkálok, Fölöslegesen, Fölöslegesen – hiszen itt az Estét várják, jobbára Moziba szeretnének menni, hogy utána elmeséljék a látott Film tartalmát, miközben én Arról a Filmről mesélnék, ami Megállás Nélkül fut a fejemben, hogy nekem tisztára fölösleges dolog Moziba mennem, mert Ettől a Filmtől úgysem tudnék odafigyelni Amarra, a Vetítettre, a pusztá Meglétem vagy az Ittlétem sajátságosan szórakoztat: inkább én Mesélném el a Filmnek a tartalmát, amelynek a szakadatlanul tartó vetítésétől képtelen vagyok valami szilárd talajt érni: hogy kisiklottam a nyárvégi szobamély délutáni villózásból, és Őszies

Tartalmat találtam magamnak, fölérve a Táblás Ház lépcsőjén erre a Helyre: Itt egyből Neonvilágítás, hogy a fluoreszcenciájától azon nyomban visszahőkölök, a szemem fölé tenyeremből Ellenzőt formálok, hogy jobban lássak, mintha Keresnék itt valakit, kitévedve a Regényidő Régmúlt-beli peremére, ahol minden csuszamlós meg Sikamlós, Iszamós, Kotyvalék és Zagyvalék az egész, Cefre, Moslék meg Borsepró, Törköly és Maláta, ilyesmi Érzékelhető, vagy még inkább Érzékelhetetlen Peremén egyensúlyozva, mint aki Azonnal, vagy még Azonnal Sem zuhan le, Bele Ebbe, de nem Ebből vétettünk-e mindannyian, Mindahányan – Vörösök, ki akarna velem Vöröspecsenyézni, Pirosacsizni – kiáltok föl, de nem akad Senki sem, Hej, Vörösök, Proletárok!

Különben meg, Hitem szerint, meg társadalmi állapotomat is Tekintve, én voltam itt ezek között az Egyetlen és Igazi Proletár, ám ez inkább olyan Takargatnivalónak Számított, a Proletariátust ugyanis közelről sem a Proletariátussal képviseltették, a Proletariátus csupán az Eszmény volt, valahogy olyképpen, akár a Papi Szegénység. A Proletariátus ügye itt ugyanolyan elveszett dolog volt, miként a Demokrácia Ügye. Eszmeileg volt Sarokba Szorítva, és Drapéria volt rávetve, hogy ne legyen annyira szembeötlő – Szocialista Demokrácia, szóval, volt ilyen is, de senki sem élt vele, csupán Beszélni Lehetett Róla, akár a Mona Lisáról, még verset is lehetett volna Hozzá írni, valami Tagbaszakadtat, kemény faszút, de Élni vele?

*Hét határhegyen át
folyamok szögesdrótyjain
kivégzett erdőkön
fölakasztott hidakon át
jöttem –
a lépcsők vízesésein
örvénylő tengerszárnyakon
angyal-buborékos
barokk égbolton át
– hozzád
te rámás Jeruzsálem*

Inkább az Expropriáció Bajnokaiba ütközhetett az ember, a nemrégiben lezajlott, bár a Látszat Kedvéért még mindegyre Zajló, vagy legalábbis Zajlónak Képzelt Forradalom katonáiba, altisztjeibe, átszellemült kápláraiba, örvezetőibe, akik egyre inkább az Eszme temetetlen élőha-

lottainak Ismertetőjegyeit öltötték, egyre inkább úgy tetszett, hogy Menet Közben valahol lecsusszantak az Irányvonalról, s oly Nagy Igyekezettel kapaszkodtak volna vissza, hogy az már száalmas volt, a Száalmasnál is Száalmasabb, olykor a Fegyvert Emlegették, amivel Harcoltak, ám ez már közéről sem volt sikkes, a Polgári Politikusok hétköznapi viselete volt immár a Sikkesebb, a seszínű öltöny és a rikító nyakkendő, nem a Forradalomnak, hanem a Pucér Eszmének lenni minél Elvete-mültebb Katonája – ha lett volna bennem Keresztényi Száalom, az első Perctől Kezdve szántam volna ezeket a Vitézeket, talán Imádkozni kellett volna értük: nem is lett volna Rossz Ötlet, hiszem mára kiváló Előimádkozók váltak belőlük, a Forradalom Hitéről Egyházi Hitre térve – Istenem, Irgalmazz azoknak, akikért Ezek netán Imádkozhatnak! Nem-régi Áldozataiktól elragadva a Vigasz Illúziójának egyedüli lehetőségét . . . Az Igazságos az lenne, ha a Legfelsőbb Eszme valami módon azért mégis Disztingválna, és ne ismerne el Kommunista Érdemeket, vagy csak most léssen majd Igazából mindent túlharsogó Sírás-Rívás és Fogaknak Csi-korgatása? Atyám, a farkasok elvegyülnek a Nyájban! Az Antikrisztus kezét Imára kulcsolja!

De hogy én Akkor, Ott, Bévül, mindörökre Bévül érezvén magam! Csupa Funkcionárius és Vezető közelében, továbbá olyanok között, akik egyelőre Fialat Koruk miatt még nem voltak sem Funkcionáriusok, sem Vezetők, de én tudatában voltam annak, mélységesen Tisztában Voltam Vele, hogy ez pusztán Idő Kérdése, amikor majd Fialat Barátaim lesznek itt a Vezetők, és engem, afféle Utólagos Falstaffot, ennek a Barátságának az áradó neonfénye fog Beragyogni, mint bizonyíthatóan tiszteletbeli Senkit, aki tanácsot jött épp kérni, és persze hogy kap is Tanácsot, csak úgy dől majd rá a sok Jó Tanács, egészen addig, Oly Mértékben, hogy nevéen is nevezik Majdan a gyereket: Minek ide járnod!? – Mintha nem is volnának Méltóak arra, hogy Hajlékukba, vagyis a Táblás Házba lépjenek. Ezt a Majdani Megtiszteltetést!

Hanem ennek az Időnek még csak az Amakkorjánál tartunk, csupa Délceg, továbbá igencsak Tartósnak Látszó fiatalember, én meg a magam Hebehurgyaságában, ahogyan a fejemben futó Film tartalmát igyekszem hihetetlenül mennyire Keresetlen Szavakkal szimultán fölmondani; az nyomban Nyilvánvaló, hogy ezeket a filmeket nem François Truffaut és nem Jean-Claude Chabrol rendezte, hanem az egész csak magától áll össze, szinte földézhethetetlenül, egyetlen pillanatra szólóan, ők meg csak Ülnek és Hallgatják, de leginkább csak Unatkoznak, mintha nem találnák eléggé Érdekesítőnek, pedig leengedek belőle vagy há-

rom nagy tekercest, csupa Haszontalanságot, már látom, s ez most mind Veszendőbe megy, pedig lehetséges, hogy egykor még szükségem lesz rá, hanem én csak így, Tékozolva magam . . .

Ők meg cigarettára Gyújtottak, és Füstöt Pöfékeltek, és Pöfékeltek, és Pöfékeltek, majd amikor a Körmükre Égett a cigarettájuk, valamelyikük új csomagot húzott elő a Zsebéből, és sorra kínálta belőle a Többieket, majd külön engem is, és Tüzet adott, ami külön Jólesett, ez a Nagy Figyelem, amit egyszerűen rám Fordítanak, úgyhogy szinte a torokomra forrt tőle a Szó, és láttam, jobban Teszem, ha a Jövőben csak Füstöt Pöfékelek, és lehetőleg csak akkor Szólok, ha már Szóltak hozzám, hiszen nem is olyan Biztos, hogy pontosan értik, miről is Beszélek, vagy tulajdonképpen Miről is Akarnék Beszélni, ha szabatosan tudnám kifejezni magamat: épp ez a Szabatosság képezte a dolgok Leglelkét, hogy a Kelleténél se Többet, se Kevesebbet ne mondjon a beszélő, vagyis Lehetőleg ne mondjon semmit sem, hanem csak Pöfékelje a Füstöt, és tegyen úgy, mintha a szeme Üvegből lenne, mintha csak Nagyítóval nézne ki a fejéből, Fölnagyítva és könnyedén ízeire szedve a Jelenségeket és Eseményeket, miközben csak Vár, Vár a Sorára, abban a tudatban, hogy mégiscsak Bejegyzett Neve van az Eszme Futószalagán, a neve nélkül lehetetlen a Nőmenklatúrát Teljesnek képzelni – ezek mind Borzasztóan Nagy Kommunisták, ha nem lennék itt Köztük, akkor nyilvánvalóan vacognom kéne Tőlük, nehogy véletlenül az Ideológiai Nagyítójuk látószögébe essem, Vacillálnom, reszketnem, akár a reszketegen világító Neoncső Fényének. Ám így, betelepülve e Közellétbe, egykor talán még arra is lehet majd esélyem, hogy az Eszme mindenkori Anyagi Vonatkozásának felosztásakor, Trancsérolásakor, Darabolásakor bizonyos Eszmei Rész énrám is jusson, mivel minden tőlem telhetőt megteszek azért, hogy a Magatartásom tisztességesnek és elasztikusnak tessenek, eszembe sem jut vitatni a még mennyire Vitatható Eszmét, Ideológiát, Filozófiát, amikor tőlem százsorta komolyabb és Rengeteget Jelentő személyeknek sem jutna eszébe ilyesmi: most jöjjenek én, leendő Tiszteletbeli Senki, és vessek föl Nyilvánosan olyan Tézist, miszerint a Környezetem, amelyben ülök, Romlottságra alapozott, hogy a Rezsim, amely megalapozta, egy közönséges Történelmi Hamisítvány, burkolt Vadkapitalizmus, amelynek Vezetői a tőkét a rendőrség segítségével Áramoltatják magukhoz, és tartják ellenőrzésük alatt. Ehhez van szükség számolatlanul sok Tiszteletbeli Senkire, aki majd oda fog Figyelni vagy nem fog Odafigyelni, mert az egésztől bizonyos föltételezett Eszmei Részt vár, amit majd vagy Megkap, vagy sohasem fog Megkapni:

csakhogy ezt még nem is sejtí. Ahogy az Ideológiai Környezet, a Nagytörszeműek sem sejtik, hogy ez így nem valami Véglegesült Dolog, ennek kíméletlenül Folytatása Következik, csak hadd tetszelegjen a sok Merő Entellektüelje meg Álentellektülje abban, hogy itt Ő Irányít! Hogy itt neki Szava Van!

– No, te aztán Szépen, Szépen, Szépen mutatsz itt – fordult hozzám Aknamezei, aki Ismert. De ő is aztán Szépen, Szépen, Szépen mutatott itt, csakhogy Önmagáról ezt nem vette Észre.

– Én csupán Füstöt Pöfékelek – vágtam neki vissza –, mert voltak olyan Rendeselek, és mint Maguk Közül Valót, engemet is Megkínáltak cigarettával.

– Te Áruló vagy és Éhenkórász, nemrég még úgy Láttak, mint Ingyenélők patrolineárisát, patvaristáját . . .

– Íme, per-patvar máris – állapítom meg. – Vajh miért lennék én egymagam nagyobb Áruló, mint akárki, mint Ezek Itt, együttvéve Valamennyien? Beleértve téged Is – hogy vajon erre Mit tud Válaszolni, azt szerettem volna csak Hallani.

Az volt az Érzésem, hogy ki Óhajt marni a Környezetből, meg akarna rettenteni azzal, hogy Árulónak nevez, Renegátnak, meg ami épp csak eszébe jut. Csupán azt nem tudtam kideríteni, hogy vajon miben lehetek Áruló meg Renegát, mihez Képest vagy épp Mihez viszonyítva – hogy talán Osztályra vagy Nemzetre gondolt?

– Csak hogy te vagy a Párttag – kockáztattam meg –, magad nevezd akkor Árulónak meg Renegátnak, mert én Párttagnak sem vagyok valami Párttag!

– Azt azért jól meg kell nézni, hogy kit is veszünk fel Párttagnak! – érvelt mint Jó Káder, mint most már Véglegesen is a Nómenklatúrában szereplő Valaki. Úgy látszik, emelkedőben lehetett a Csillaga, a Vörös, meg az Ötágú, mert nagyon Pattogott.

– Te nem képviseled a Parasztosztályt! – ide Lyukadt ki végül is, hogy ez az én nagy Hibám.

– Az nem Osztály, az egy Vertikális réteg – vágtam a képébe Minden Társadalomtudományomat. – Az egy másik Világ, amelyiknek nincsen Kijárata erre a Világra. És ez jól is van, így a Helyes. Nem Zavarja egymást, nem Aggat egymásnak a Kettő. Azt nem Képviseelni, sokkalta inkább Konzerválni kellene. Minden megművelhető területet Nemzeti Parkká kellene nyilvánítani . . . – ez volt az Egyetlenegy Érvem, és mondja valaki is, hogy nem tudtam, mit Beszélek – de Beszélhettem én, mert kinek Beszéltem? Ha egyszer a Párthatározatban nem ezt Írta.

Emellett a Szakszervezeti Szövetség sem lehetett ezen a Véleményen, azután a Szocialista Szövetség, de a Szövetkezeti Szövetség sem, és ez már Többszázezer ember, és ennek a Többszázezer embernek nem lehet azt mondani, hogy Téved, ennyi ember egy valóságos Hadsereg, bármennyire is hasonlít Siserehadra, és ezek az Egyöntetű véleményükkel, sőt, Állásfoglalásukkal, a Monolit világnézetükkel és a Demokratikus Centralizmussal mint Döntő Érvvel ha fölsorakoznak, akkor ott már nincs helye Egyéni Elképzelésnek, egyáltalán, az Egyénnek sincs itt helye, hanem az Egyén szinte a tíz ujján fölsorolhatja, hogy Biztosan Kinek van, továbbá mindazokat, akik Számíthatnak Rá, hogy nekik még lesz: tehát azok a Százvezrek azért oly nekikeseredettek, mert attól tartanak, hogy nekik nem lesz, azért tanúsítottak minden területen oly Nagyfokú Éberséget, én meg Könnyedén, már-már Vakon átsiklottam az Ilyesmi fölött.

De én ezt csak Képelem, hogy Könnyed Átsikló lehetek, ha egyszer Aknamezei kifeszítette az Ideológiai Hálóját! Ahogyan egy elmélázott lepkét fogna be, úgy meg fog ragadni, és Eszmei Gombostűre fog tűzni, és Trófeaként fog mutogatni, hogy íme, a tetten ért Retrográd Világnézet, csak még ha azt tudnám, hogy Micsoda és Miféle Tetten, és hogy ez lenne az Aknamunka: csakhogy én ebben is vétlen vagyok, mivel kétségtelen, hogy egyetlen megnyilvánulásom sem lehetne Munkaként értelmezni; az, hogy Nézet, nos, az Egészen Más. Itt csakugyan kilógok a bármiképpen is értelmezett Sorból, s épp Aknamezeire kellett ráfutnom! Jaj, máris oda a Perszonális Autonómiám! Húzódoztam is tőle, attól tartva leginkább, hogy a Tentákulumával csakugyan elkezd felém nyúlkálni. És Akkor majd csakugyan Megragad! És csakugyan visz, Visz, de úgy, hogy valóságosan Elvisz! És Átad majd, vagy csak úgy Odavet, hogy egyből Látsszon, micsoda egy Rongy lehetek én, Rongy a Tartásom és minden állapotom is Rongy; de aztán mégsem Ragad el, mert nem is nyúlkál a Tentákulumával, fölösleges volt attól tartanom, hogy majd Nyúlkálni Kezd, nem Vétett volna az a Légynek sem, Rémes lett volna a számára egy Lepkét gombostűre tűzni, legyen az akár az Eszme Legelvetemültebb Gombostűje is: bármennyire is elvárnák tőle, hogy szúrja bele a szegény Lepkébe, ő inkább a Saját Combjába szúrná – Ritka Nemes Lélek, a kutya sem gondolná róla, hogy azért Vakbuzgó kommunista.

Ám végtére is, ez, itt, Bévül, csupa Tűzijáték volt, hogy ne mondjam, Sziporka, nyelvi Lelemény, meg amit csak képzelni lehet hozzá, az Érintkezési felületek bármennyire is Bárdolatlanok és csöppet sem Súrlódás-

mentesek, azért mégiscsak fennálltak, közletről sem voltak annyira Barátságatlanok, sőt, Elutasítóak, mint a háború ütötte Vákuum által föl-szippantott Parasztbürokraták körében; a Vákuum túl hosszú ideig érződött, és végül egyre többet Termelt, ontotta az emberekben kimutatható Mennyiséget, de én Ösztönösen megéreztem a Minőséget, ha már az első pillanatban védekeznem is kellett tőle: de, mint kitűnt, Forradalmi Minőség kontra Forradalmi Mennyiség, erre ment ki az Eszmei Játzsma, széles skálán, Forradalmi Hagyomány kontra Európai Hagyományteremtés, Bődület kontra Révület, s a hátamban a vad, Analfabéta vidék labirintusa, s az egyedüli Mentségem, hogy a fejemben tudtam a Labirintus Kulcsát. Mintha lenne rá Megoldás! Mintha eleve nem lenne Kár a Fonálért, az Ariadné fonaláért.

Már magában az a Csoda, hogy Orgovány kívül, én meg Bévül, mert úgy is Eshetett volna, hogy a Portás engem ragad meg a felső karomnál (kis, sánta, bicegő jelenség, fél cipője igencsak megemelt Talppal és Sarokkal, akárcsak valami Járógép), adva volt számára a Választás egzisztencialista Lehetősége: s ő Orgoványt Választotta, én pedig megúsztam, Beúsztam, Be, a nyári délután Villózásából egyenesen ebbe a sápadtságba, Torzító Világosságba, amelynek szítalása Belapította az orromat és Lekonyította a Fülemet, Szürkével lepte be a Hajamat, mintha egyetlen délután Megöszültem volna.

A Környezet azonban úgyet sem vetett Erre, hogy én micsoda Koravén lettem hirtelen; egyikük a zsebeiben igyekezett rendet tenni, számba venni a tartalmukat, s mint ilyenkor lenni szokott, Ismeretlen Helyről mindent átrakni Ismert Helyre, hogy az közben meg is ragadjon a fejében, hogy mijét hol Találhatja, ha majd szüksége lesz rá: a zsebkendője a Bal zsebéből átkerült a Jobb zsebébe, a Kulcsosomója viszont ellenkezőleg, a Jobb zsebéből a Bal Zsebébe, a személyi igazolványa ugyanekkor a zakója Bal zsebéből a Zakója belső zsebébe, a pénztárcája pedig a zakója Belső zsebéből a nadrágja Hátsó zsebébe; ám az is lehet, hogy csupán keresett Valamit, érdeklésztőt, Játékszert, valami apró Haszon-talanságot, aminek, ha megtalálja, nagyon Megörült volna, vagy csupán a Ceruzáját meg a Jegyzetfüzetét nem találta, hogy Följegyezzen valamit, váratlanul támadt Ötletet, amit nem biztos, hogy különben fejben tudott volna tartani, elszállt volna a fejéből, és akkor hol találja majd, ha Szüksége lesz rá, no, Hol? Ha föl sem Jegyezte, akkor hiába is pergeti ujjai között a Jegyzetfüzete lapjait, még ha Történetesen meg is kerülne, mert nem lesz benne Semmi, üres lesz, vagyis csak a lapok apró kockái zibognak a szeme előtt, de a Kockákba semmi sem lesz Beírva, s így

végül épp Olyan lesz, mintha semmire sem Emlékezne, és most miként lenne Jobb: ha emlékezne, vagy majd nem Emlékezne? Talán nem Emlékezni lenne a Jobb, vagy mégsem ártana Emlékezni – ez a kétség gyötörhette leginkább, már-már Pánikszerűen, hogy egészen Nyugtalan lett, hogy most mi lehet a Helyesebb, ha majd eljön az ideje: hogy Emlékezni-e, vagy nem Emlékezni?

Én azt mondtam volna, ha engem Kérdez, hogy nem Emlékezni, Semmi Szín Alatt sem Emlékezni, lehetőleg Semmire sem, ez már épp elég sokakat Megmentett, és még Nagyon Sokakat meg fog menteni, ha az ember nem Fontoskodik vagy Szószátyárkodik, és főképp nem Emlékszik.

(Folytatjuk)